
**Sprawozdanie z seminarium naukowego
pt. *Populistyczne komunikowanie polityczne*
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu,
10–11 kwietnia 2018 r.**

W dniach 10–11 kwietnia 2018 roku w Poznaniu na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza zostało zorganizowane seminarium naukowe pod tytułem *Populistyczne komunikowanie polityczne*. Wydarzenie było efektem wspólnych działań Zakładu Komunikacji Społecznej WNPiD oraz zespołu realizującego projekt badawczy poświęcony *Populistycznemu komunikowaniu politycznemu* pod kierownictwem prof. UAM dr hab. Agnieszki Stepińskiej.

W literaturze przedmiotu można znaleźć dualne podejście do populizmu: choć dominuje ton krytyczny, obecny jest też pogląd, że populizm jest swoistym remedium na patologie współczesnej demokracji lub specyficzną odpowiedzią na problemy modernizacji. W ciągu ostatnich lat, wraz z sukcesami wyborczymi partii populistycznych, wzrosło zainteresowanie populizmem jako zjawiskiem wymykającym się jednoznacznym ocenom. Efektem tego jest rosnąca liczba analiz i opracowań autorstwa badaczy polskich i zagranicznych. Seminarium zaplanowane zostało jako okazja do wymiany opinii i poglądów, prezentacji wyników badań i dyskusji nad metodologicznymi wyzwaniem w badaniach poświęconych temu niezwykle ważnemu zjawisku politycznemu.

Do udziału w wydarzeniu zaproszono badaczy zajmujących się populistycznym komunikowaniem politycznym zarówno w Polsce, jak i za granicą. W seminarium udział wzięło ponad 30 osób reprezentujących takie ośrodki badawcze, jak: Uniwersytet w Mediolanie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet w Białymstoku, Collegium Da Vinci czy Instytut Studiów PAN.

Seminarium otworzył prof. UAM dr hab. Maciej Walkowski, prodziekan do spraw naukowych WNPiD UAM, który podziękował wszystkim uczestnikom seminarium za przybycie i uroczystie przywitał gościa specjalnego, prof. Gianpietro Mazzoleniego z Uniwersytetu w Mediolanie. Wykład prof. Gianpietro Mazzoleniego pod tytułem *Populist communication in the age of hybrid media* poświęcony tematyce badań nad komunikowaniem populistycznym w mediach społecznościowych otworzył zasadniczą część seminarium i stał się podstawą do dyskusji. Kontynuowano ją podczas sesji panelowych, rozłożonych na dwa dni. Wystąpienia podzielono ze względu na tematykę prezentowanych referatów, które dotyczyły takich zagadnień, jak: populistyczne komunikowanie polityczne w Polsce; społeczne i kulturowe uwarunkowania populizmu; dyskursywne aspekty populistycznego komunikowania politycznego; populizm penalny; porównanie populizmu w USA i Europie. Obrady pierwszej sesji, poświęconej populizmowi w Polsce, moderowanej przez prof. UAM dr hab. Agnieszkę Stepińską, dr Artur Lipiński (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), który przedstawił analizę przyczyn sukcesu wyborczego Pawła Kukiza i jego ruchu obywatelskiego Kukiz'15 oraz Janusza Korwin-Mikkego i jego politycznych inicjatyw podjętych w latach 2014–2015. Prelegent wyraźnie zaznaczył rolę zarówno tradycyjnych, jak i społecznościowych mediów jako kanałów rozpowszechniania przekazów o charakterze populistycznym.

Podczas gdy wystąpienie dr. Artura Lipińskiego dotyczyło czynników kontekstowych sprzyjających populizmowi w Polsce, prezentacja prof. UAM dr hab. Agnieszki Stepińskiej skupiła się na czasie i uwadze, jaką tradycyjne media poświęcają wypowiedziom populistycznym. Zaprezentowane zostały założenia metodologiczne i wyniki badań przeprowadzonych w Polsce w ramach dwóch międzynarodowych projektów naukowych: *Akcji COST IS 1308 Populist Political Communication in Europe: Comprehending the Challenge of Mediated Political Populism for Democratic Politics* oraz projektu *Election news: what is covered and how?* Zebrane dane z okresu parlamentarnej kampanii wyborczej w 2015 roku oraz z lat 2016–2017 pozwoliły nie tylko wskazać elementy populistycznego stylu komunikowania politycznego, które najczęściej relacjonowane były w mediach (anty-elityzm i wykluczanie „innych”), ale także rozpoznać główne wyzwania metodologiczne związane z prowadzeniem tego typu badań.

Sesję zamknęła prezentacja dra Jakuba Jakubowskiego (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) oraz mgr Kingi Adamczewskiej (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), której celem była analiza populistycznego przekazu politycznego Pawła Kukiza w mediach społecznościowych oraz reakcji użytkowników na jego aktywność online podczas kampanii parlamentarnej i prezydenckiej w 2015 roku. Zgodnie z zaprezentowanymi wynikami badań, najczęściej reprezentowaną kategorią populistycznego komunikowania politycznego we wpisach Pawła Kukiza była krytyka elit politycznych i medialnych.

W sesji dotyczącej społecznych i kulturowych uwarunkowań populizmu, moderowanej przez prof. UAM dr hab. Dorotę Piontek wygłoszono trzy referaty. W trakcie pierwszego wystąpienia dr hab. prof. UEK Joanna Dzwonczyk (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) przedstawiła podstawowe schematy populistycznej komunikacji polskich polityków i wyborców, a także populizm protestu i tożsamości, charakterystyczny dla świata zachodniego. Z kolei mgr Natalia Stręk (Uniwersytet Jagielloński) podkreśliła znaczenie czynnika narodowego w kontekście prowadzonych badań nad zjawiskiem populizmu. Ostatni referat w tej sesji wygłosił dr Szymon Ossowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), który dokonał analizy treści oferty politycznej zaprezentowanej w trakcie prezydenckiej oraz parlamentarnej kampanii wyborczej w 2015 roku, pod kątem zawartości materiałów o charakterze populistycznym.

Drugi dzień seminarium rozpoczęły obrady trzeciej sesji pod przewodnictwem dra Artura Lipińskiego. Tematem panelu były dyskusyjne aspekty populistycznego komunikowania politycznego, a organizatorzy seminarium przewidzieli w tej części wydarzenia pięć wystąpień. Dr Agnieszka Walecka-Rynduch (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) rozważała, czy populizm jest powiązany z konkretną ideologią polityczną, czy może stanowi strategię komunikacyjną możliwą do zastosowania w dowolnej rzeczywistości politycznej. Następnie mgr Kaja Kiełpińska (Uniwersytet Warszawski) przedstawiła językowe i stylistyczne elementy populizmu w tekstach polskiego dyskursu politycznego lat 90. ubiegłego wieku. W swoich wystąpieniach tak mgr Mateusz Bartoszewicz (Uniwersytet Wrocławski), jak i lic. Dariusz Jakubowski (Uniwersytet Śląski w Katowicach) przedstawili wyniki badań dotyczące populistycznych mechanizmów językowych. Jako ostatni przemawiał dr Andrzej Ranke (Collegium Da Vinci), który poruszył kwestię wpływu retoryki publicystycznej na funkcje mediów i komunikowania przebiegającego z ich wykorzystaniem.

Czwarta sesja, moderowana przez dr hab. prof. UEK Joannę Dzwonczyk, została poświęcona tematyce populizmu penalnego. Pierwsza prelegentka, dr Katarzyna Witkowska-Rozpara (Uniwersytet Warszawski) w swoim wystąpieniu wypukliła aktywną rolę mediów w generowaniu atmosfery sprzyjającej wprowadzeniu populistycznych zmian w prawie. Następnie dr Michalina Szafrńska (Uniwersytet Jagielloński) podkreśliła znaczenie populistycznej retoryki w ocenie funkcjonowania sądów w kontekście realizowanej reformy sądownictwa. Sesję zakończyło wystąpienie dr Natalii Daško (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), która przedstawiła rejestr sprawców przestępstw na tle seksualnym jako przykład obecnego w polskiej rzeczywistości populizmu penalnego.

Uczestnicy ostatniej sesji, moderowanej przez prof. UAM dr hab. Agnieszkę Stępińską, starali się doszukać podobieństw i różnic między populizmem w USA i w Europie. Jako pierwszy wystąpił dr Paweł Matuszewski (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), który zapoznał słuchających z wnioskami płynącymi z analizy komentarzy użytkowników portalu Facebook, będących sympatykami ruchu Kukiz'15. Z kolei prof. dr hab. Bohdan Szklarski (Uniwersytet Warszawski) zaprezentował analizę porównawczą najważniejszych sloganów i haseł amerykańskiej polityki w XX i XXI wieku. Kolejni mówcy ponownie skupili się na Europie. Mgr Piotr Andrzejewski (Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk) omówił jakościową zmianę radykalnej prawicy w Austrii, z kolei dr Adam Jaskulski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) dokonał analizy wpływu rosnącego poparcia obywateli państw członkowskich UE dla ruchów populistycznych. Zwrócił także uwagę na dostępne narzędzia umożliwiające zwalczanie tychże idei.

Za szczególnie istotne uznać należy to, że organizatorzy seminarium w każdym panelu zarezerwowali czas na dyskusję, dzięki czemu uczestnicy mieli okazję do zadawania pytań oraz dzielenia się uwagami i sugestiami dotyczącymi zarówno kierunków przyszłych badań, jak i metod badawczych.

Wyżej opisane wydarzenie było trzecim seminarium poświęconym tej tematyce, zorganizowanym na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu w roku akademickim 2017/2018. W październiku i listopadzie 2017 roku na zaproszenie zespołu badawczego na Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu przyjechali: prof. Matthijs Rooduijn (Uniwersytet Amsterdamski) oraz dr Benjamin Stanley (SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny). Informacje o minionych i planowanych wydarzeniach znaleźć można na stronie: www.populizm.amu.edu.pl.

Denis HALAGIERA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

